

Historikeren Foucault

//

//]]]]> //]]>

To artikler i siste *Agora* berører forholdet mellom Michel Foucault som historiker og som filosof. I et [tidligere innlegg](#) har vi sett på hvordan Arild Utaker beskriver Foucault som filosof. Her tar vi for oss en artikkel med et annet perspektiv: Jonas Lillebø og Bjørnar Mortensen Vik slår et slag for den nitidige «realhistorikeren» Foucault via en kritisk gjennomgang av [Espen Schaannings](#) Foucault.

Lillebø og Mortensen Viks artikkel «Espen Schaannings Foucault – idéhistoriske intervensjoner i den norske Foucault-resepsjonen», synes å være den rake motsetning til Arild Utakers tilnærming, også når det gjelder konklusjon. Den berører spørsmålet om forholdet mellom Foucault som historiker og filosof ved å kritisk gjenfortelle særlig ett trekk ved Espen Schaannings fremstilling av ham: Foucault presenteres som en tenker med en allestedsnærværende, overordnet forskningsstrategi gjennom «nesten hele», eller «størsteparten» av forfatterskapet (s. 138). Strategien handler ifølge Schaanning om kritisk idéhistorisk intervensjon, hvilket betyr å gripe inn i og destabilisere aktuelle vitenskaper ved å beskrive deres ukjente og «urene» opphav. Dette fordi

«Foucault er ute etter å forurolige. Han vil få dem som forvalter sannheten – særlig vitenskapsmennene – til å føle seg mindre sikre på seg selv.» (Seksualitetens historie 1; viljen til viten, s. 180.)

Reduseres til teori

Problemet med en slik enhetlig og sammenfattende lesning av tilnærmet hele Foucaults forfatterskap, som de mener blir «reduert til teori,» (s. 160) er ifølge forfatterne at den blir for ensidig, samt at Foucaults filosofiske og historieteoretiske ståsted i for stor grad fremstilles som fiks ferdig forut for arbeidet med de enkelte historiske analysene. En slik lesning, der et overordnet fortellergrep eller «på forhånd gitt strategi» ligger som premiss, blir for teoretisk og filosofisk. De spør om ikke dette står i veien for nitidigheten, mangfoldet og særegenheten som kommer til syne ved Foucaults produksjon av enkeltvise historieverk, som de mener ikke er rettet mot generelle vitenskapsfilosofiske problemer i den grad Schaanning beskriver. Man kan spørre om de setter likhetstegn mellom en for generaliserende lesning av Foucault – og det å gjøre ham for filosofisk-teoretisk. Innimellom virker det slik.

Det Lillebø og Mortensen Vik blant annet setter spørsmålstegn ved, er om Schaanning tar det partikulære i Foucaults arbeid nok på alvor, eller om dette blir borte i et historieteoretisk program. Et program som først og fremst har som mål å destabilisere vitenskapene slik de i dag fremstår.

Problemhistorikeren

Lett hvilende på vitenskapsfilosofene Gaston Bachelard og Georges Canguilhem – som også Foucault anvender – ønsker forfatterne derimot å gi en begrunnelse for at Foucault er, det vi kan kalle en *problemhistoriker*. Det vil si at han først og fremst tar tak i konkrete realhistoriske problemer og kriser som oppstår i historiens gang, analyserer hvordan disse besvares, for så gradvis å utvikle filosofiske teorier. Teorier som dessuten er i konstant utvikling gjennom hele forfatterskapet, et forfatterskap som først og fremst består av «en serie komplekse historiske verker» (s. 161), som det oppstår en rekke problemer ved når man lager en teori ut av dem. Forfatterne går som de sier «ikke med på å redusere ham til filosof», noe jeg her tolker i betydningen *vitenskapsfilosof* (s. 149). Uttalelser som dette gjør det interessant å forestille seg hvilken kommentar de ville ha gitt til Utakers artikkel.

Høna eller egget?

Lillebø og Mortensen Vik har kanskje et poeng i at noe verdifullt ved Foucault, som skaper av konkrete historiske singulariteter, blir borte om man ser fortellergrepene hans *for* høyt ovenfra og mister det finmaskede ved de historisk ladede begrepene han skaper. De kommer også med noe empiri for dette som er verdt å lese. Men spørsmålet om forholdet mellom filosofi og historie hos Foucault får i artikkelen et lett preg av høna-eller-egget-problematikken: Hva kom egentlig først, Foucaults interesse for vitenskapsfilosofiske problemer eller interesse for historiske problemer?

Uansett er det imponerende at det virker som de to unge forfatterne har satt seg ned den måneden jeg vil tro det tar å pløye igjennom de 1.265 sidene av Schaannings doktoravhandling, *Fortiden i våre hender: Foucault som vitenshåndtør*.